

- If I quarrel with my parents...
- If my friend gets into trouble...
- We will be very happy if...
- If I see a strange object, in the sky...
- Will you help me if...?

Подаємо ще один цікавий, з нашого погляду, матеріал – речення, в яких відображені прикмети. Опрацювання такого матеріалу створює у студентів уяву про світосприйняття англійців, дає змогу порівняти прикмети англомовного світу з прикметами українського народу і тим самим розширити мовну і культурну палітру заняття.

- If you walk under a ladder, you will have bad luck (In Britain)
- If you break a mirror, you will have seven years' bad luck (In Ukraine)
- If you town wood, your good luck will continue (In Ukraine)
- If a black cat crosses your panh, you will have good luck (In Britain)
- If a black cat crosses your panh, you will have bad luck (In Ukraine)

Отже, засвоєння умовних речень на основі автентичного матеріалу сприяє активізації граматичних знань та значно полегшує перехід від підготовленого монологічного та діалогічного мовлення до непідготовленого автентичного матеріалу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Пелищенко А.С. Использование аутентичного песенного материала в обучении иностранному языку // Иноземні мови. – 1995. – №5. – С.41–45.
2. Ніколаєва С.Ю., Гринюк Г.А., Олійник Т.І. та ін. Сучасні технології іншомовного спілкування /Бібліотечка журналу “Іноземні мови”. – Вип. 1(3). – К.: Ленвіт, 1997 – 96 с.
3. Murphy Raimond. English Grammar in Use. – Cambridge University Press, 1992.
4. Mister Monday and other songs for teaching of English. – Longman, 1993.
5. Penny Ur. Five-Minute Activities. – Cambridge, 1993.
6. Murphy Richard A. From Practice to Perfomance. – Washington, D.C., 1995.
7. Voronka Z. Active Methods of Teaching English \ \ Иноземні мови. – 1995. – №2. – С. 3-5.
8. Penny Ur. Grammar Practice Activities/ – Cambridge, 1996.

МОДЕЛЬ ФУНКЦІОНУВАННЯ ТЕСТОВОГО КОНТРОЛЮ АУДИТИВНИХ УМІНЬ У ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ АУДІЮВАННЯ СТУДЕНТІВ НЕМОВНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ

Кміть О.В.

Створення моделі функціонування тестового контролю аудитивних умінь студентів-другокурсників немовних факультетів вищого педагогічного навчального закладу (ВПНЗ) вимагає врахування специфіки організації навчання англійської мови, зокрема аудіювання, для зазначеного контингенту.

О.Б.Тарнопольським була запропонована та обґрунтована чотирьохетапна структура курсу навчання іноземної мови для немовних вищих навчальних закладів (ВНЗ) (Тарнопольський 1992 : 22 – 27). Розглянемо, чи є доцільним використання чотирьохетапної структури курсу для немовних факультетів ВПНЗ. При цьому врахуємо підхід до спеціалізації, розроблений О.Б.Тарнопольським, який передбачає мобільність етапів, їх динамічність в залежності від особливостей немовного ВНЗ, що відображаються на організації викладання.

Етапізація здійснюється у зв'язку з наявністю або відсутністю можливості починати вузьку спеціалізацію на I курсі, наявністю необхідності розвивати навчальну комунікативну компетенцію до того, як виробиться компетенція спеціалізована, або відсутністю необхідності виділяти спеціальні етапи для ліквідації недоліків довузівської підготовки.

Принцип залежності поділу курсу навчання на етапи від раціонального часу початку вузької спеціалізації передбачає допустимість проведення вузької спеціалізації з самого початку I курсу, тільки якщо у студентів існує певна мінімальна вихідна понятійна база в галузі їх майбутньої конкретної спеціальності. Можна з упевненістю стверджувати, що у студентів фізико-математичного та інженерно-педагогічного факультетів, які навчаються за спеціальностями “Інформатика”, “Математика та основи інформатики”, “Фізика та основи інформатики”, “Трудове навчання та основи інформатики”, уже створена вихідна понятійна база в галузі їх основної і другої спеціальностей, оскільки вони вивчають предмет “Інформатика” в середній школі.

Становлення спеціалізованої іншомовно-мовленнєвої комунікативної компетенції студентів в умовах вузької спеціалізації передбачає наявність навчальної іншомовно-мовленнєвої комунікативної компетенції (Тарнопольський 1993 : 15 –22). Щодо вищезазначеного контингенту студентів, то рівень їх підготовки, без сумніву, вимагає формування та “запуску” мовленнєвого механізму (Бухбіндер, Миролюбов 1984), “становлення основ мовлення” (Лapidус 1978), тобто певного часу для розвитку навчальної комунікативної компетенції до рівня, який дає можливість спиратися на неї як на основу для розвитку спеціалізованої комунікативної компетенції.

Отже врахування рівня підготовки названого контингенту студентів, а також принципів залежності поділу курсу навчання іноземної мови на етапи від стадій становлення спеціалізованої іншомовно-мовленнєвої комунікативної компетенції та від необхідності ліквідувати недоліки довузівської підготовки студентів, зумовлює необхідність виділити спеціальний етап у курсі навчання іноземної мови на немовних факультетах ВПНЗ для розвитку навчальної комунікативної компетенції. Відповідно до цього впровадження вузької спеціалізації здійснюється на II курсі.

Таким чином для курсу навчання іноземної мови на зазначених вище спеціальностях ВПНЗ доцільною є чотирьохетапна структура курсу. Згідно з такою структурою курс поділяється на два макроетапи, кожний з яких триває один навчальний рік: підготовчий – I курс (широка спеціалізація – формування навчальної іншомовно-мовленнєвої комунікативної компетенції) та основний – II курс (вузька спеціалізація – формування спеціалізованої іншомовно-мовленнєвої комунікативної компетенції). Обидва макроетапи, у свою чергу, поділяються на два мікроетапи по одному семестру кожний: базовий (формування порогового рівня відповідної компетенції) та завершальний (завершення розвитку цієї компетенції).

Навчання іноземної мови в межах основного макроетапу здійснюється в умовах вузької спеціалізації і спрямовується на формування спеціалізованої субординативної іншомовно-мовленнєвої комунікативної компетенції мінімального (комунікативно-достатнього) рівня розвитку.

Згідно з принципом циклічності навчальний процес вивчення іноземної мови під час основного макроетапу поділяється на цикли, кожен з яких, як правило, складається з шести занять. Обов'язкові аудиторні заняття проводяться один раз на тиждень по дві академічні години. При 72 годинах за рік на 1 семестр припадає по три таких цикли чи шість циклів на цілий навчальний рік. Заняття кожного циклу об'єднуються єдиною тематикою мовлення, мовним та мовленнєвим матеріалом.

В рамках циклу занять ті, хто навчається, повинні пройти по всіх рівнях складників комунікативної компетенції – від знань до мовленнєвих умінь, тобто досягти вищого рівня відповідної ієрархії. В результаті цикл повинен забезпечити певне прогресивне просування у розвитку комунікативної компетенції, що означає забезпечення можливості здійснювати іншомовне спілкування в межах вивченої в ньому тематики, мовного матеріалу і тих типових комунікативних ситуацій, в яких здійснювалося навчання. Усі цикли занять взаємопідкріплюються, а кожен з них є основою, вихідною точкою для наступного. Відношення між циклами занять, що змінюють один одного, є ієрархічними.

Стосовно навчання аудіювання зазначимо, що у цьому процесі віддзеркалюються всі особливості навчання іноземної мови в немовному ВНЗ. Кожен цикл занять передбачає навчання аудіювання і включає мету, спрямовану на формування іншомовної спеціалізованої субординативної комунікативної компетенції в аудіюванні.

У циклі занять у межах теми методисти виділяють 4 етапи роботи з матеріалом: введення, закріплення, повторення, практичне застосування. У процесі формування іншомовних мовленнєвих навичок та вмінь введення, закріплення та повторення матеріалу відбувається на етапі підготовки студентів до мовленнєвої діяльності в межах теми, практичне застосування співвідноситься з етапом практики у цій діяльності (Фолломкіна 1972).

Відповідно навчання аудіювання на II курсі немовних факультетів у межах циклу занять передбачає реалізацію двох етапів:

- а) етапу підготовки студентів до аудіювання в межах певної теми;
- б) етапу практики студентів в аудіюванні на основі певної теми.

Етап підготовки студентів до аудіювання в межах певної теми охоплює перше та друге заняття циклу.

Етап практики студентів в аудіюванні на основі певної теми реалізується на третьому, четвертому та п'ятому заняттях циклу. Шосте заняття циклу є підсумковим.

Таким чином навчання іноземної мови і, відповідно, навчання аудіювання на II курсі немовних факультетів ВПНЗ здійснюється за моделлю, що будується за циклічно-тематичним принципом.

Слід зазначити, що зміст навчання аудіювання на II курсі немовних факультетів ВПНЗ зумовлюється, певною мірою, впливом такої особливості перебігу процесу смислового сприймання аудіотексту як ступінчастість. Вона пов'язана з прийнятим у психології мовленнєвого сприймання принципом рівності смислового сприймання (Зимня 1989 : 184 – 193). Цей принцип знаходить своє відображення у навчальному про-

цесі в тому, що студенти оволодівають уміннями, які характеризують поглиблення ступеня розуміння ними основної думки того, хто говорить, основного змісту висловлювання. Іншими словами, студенти навчаються смислового сприймання мовленнєвого повідомлення в межах тематичного циклу шляхом поступового оволодіння загальним, повним розумінням аудіотекстів із заданої теми для подальшого досягнення вищого рівня розуміння висловлювань з цієї теми – критичного розуміння.

Узгодженість змісту контролю зі змістом навчання обумовлює те, що в процесі контролю аудитивних умінь під час циклу враховується ступінчастість смислового сприймання аудіотексту. Протягом тематичного циклу поточний контроль забезпечує викладача інформацією про успішність чи неуспішність проходження студентом “східцями” глобального, детального рівнів розуміння аудіотекстів; тематичний контроль, зі свого боку, подає інформацію про те, чи спроможний студент, який пройшов нижчі сходинки смислового сприймання іншомовних повідомлень з професійної тематики, поглибив професійні знання і розширив свій кругозір, піднятися на вищий щабель – критичного рівня розуміння аудіотекстів.

Враховуючи викладене вище, можна констатувати, що модель, яка дозволить реалізувати тестовий контроль аудитивних умінь, може бути створена на основі циклічно-тематичного принципу з урахуванням принципу рівності смислового сприймання мовленнєвого повідомлення.

Практична реалізація поточного контролю здійснюється на етапі практики студентів в аудіюванні на основі певної теми при проведенні тестування (на третьому, четвертому та п'ятому заняттях циклу). На завершальних етапах цих занять студентам пропонуються для виконання тестові завдання (ТЗ) I та II типу субтесту для поточного тестування, об'єктом перевірки яких виступають аудитивні вміння глобального та детального рівнів розуміння. Після виконання ТЗ субтесту здійснюється підрахунок балів та переведення їх в академічні оцінки. Оцінки, одержані тестованими, реєструються в журналі академічної групи. Перед проведенням тематичного тестування обчислюються середні значення суми балів (оцінок), одержані кожним тестованим за виконання ТЗ I і II типів субтесту для поточного тестування. Ці результати фіксуються в журналі та використовуються разом з результатами тематичного тестування для виставлення підсумкової оцінки з аудіювання за вивчення певної теми.

Тематичний контроль реалізується за допомогою тестування, яке проводиться на підсумковому (шостому) занятті циклу. Під час цього заняття студентами виконується субтест для тематичного тестування, завдяки якому вимірюється рівень сформованості аудитивних умінь критичного розуміння аудіотексту. Середні значення суми балів (оцінок), одержаних кожним тестованим за виконання ТЗ III типу субтесту для тематичного тестування, реєструється в журналі академічної групи. Підсумкова оцінка з аудіювання за вивчення теми виставляється на основі результатів виконання двох субтестів.

Достатній рівень сформованості аудитивних умінь глобального, детального та критичного рівнів розуміння аудіотекстів може свідчити про мінімальний (комунікативно-достатній) рівень розвитку англомовної спеціалізованої комунікативної компетенції в аудіюванні певного контингенту студентів у межах теми певного циклу занять, а відтак є підстави стверджувати, що рівень навчальних досягнень студентів в оволо-

дінні аудіюванням за період вивчення теми дозволяє перейти до вивчення теми наступного циклу.

Поточне і тематичне тестування аудитивних умінь здійснюється в межах кожного з ідентичних, але ієрархізованих циклів занять основного макроетапу. Тому схему проведення поточного і тематичного тестування аудитивних умінь у межах тематичного циклу занять можна розглядати як модель, що дозволяє реалізувати тестовий контроль аудитивних умінь студентів II курсу немовних факультетів ВПНЗ.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бухбиндер В.А., Миролюбов А.А. Основы перестройки школьного курса иностранного языка // Советская педагогика. – 1984. – № 10. – С. 76 – 81.
2. Зимняя И.А. Психология обучения неродному языку. – М.: Русский язык, 1989. – 219 с.
3. Лапидус Б.А. Два основных этапа становления иноязычной речи // Лингвистика и методика в высшей школе: Сб. науч. тр. – М.: МГПИИЯ им. М. Горького, 1978. – Вып. 98. – С. 137 – 145.
4. Тарнопольський О.Б. Методика навчання англійської мови на II курсі технічного вузу. – К.: Вища школа, 1993. – 167 с.
5. Тарнопольский О.Б. Основы оптимизации обучения иностранному языку в неязыковом вузе: Автореф. дис. ... д-ра пед. наук. 13.00.02 /Моск. гос. ун-т. – М., 1992. – 56 с.
6. Фоломкина С.К. Обучение чтению на иностранном языке в неязыковом вузе // Лингвистика и методика в высшей школе: Сб. науч. тр. – М.: МГПИИЯ им. М. Горького, 1972. – Вып. 130. – С. 146 – 154.

ІНОМОВНЕ ДІЛОВЕ СПІЛКУВАННЯ В СИСТЕМІ ПІДГОТОВКИ СПЕЦІАЛІСТІВ ЕКОНОМІЧНОГО ПРОФІЛЮ

Ходцева А. О.

У зв'язку зі змінами, що відбулися в нашій країні і в усій світовій спільноті, статус іноземної мови як навчального предмету різко змінюється. На сучасному етапі розвитку вищої освіти вивчення іноземної мови є соціальним замовленням суспільства, а знання її – об'єктивно суспільною цінністю.

Дійсність свідчить про те, що для успішного розвитку економіки і забезпечення конкурентоспроможності на міжнародних ринках потрібні не просто перекладачі, а спеціалісти в різних галузях науки, техніки, економіки, що володіють іноземною мовою в тій мірі, яка необхідна для взаєморозуміння представників різних мовних культур. Доречно відзначити, що витрати на маркетинг в США та Японії складають більше половини ціни на товари, а маркетингом займаються фахівці, що володіють 3–4 іноземними мовами. У зарубіжних системах економічної освіти навіть функціонує таке поняття як „інтернаціональна кваліфікація менеджера”, що включає знання кількох іноземних мов і специфіки міжкультурної комунікації як обов'язкових елементів професійної підготовки. В Україні лише незначна кількість спеціалістів в галузі маркетингу і